

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

СИЛАБУС
загальноуніверситетської
вибіркової навчальної дисципліни

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Мова навчання Українська
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: доктор філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології
Олександр Бродецький
докторка філософських наук, доцентка кафедри філософії та культурології
Ірина Горохолінська
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайли викладачів на сторінці кафедри:

Олександр Бродецький:

Ірина Горохолінська:

Контактні тел.

Роб. (0372) 58-48-83, (0372) 58-48-78

Моб. **О. Бродецький** +38 (050) 5590950 (viber, telegram)

І. Горохолінська +38 (095) 8865064 (viber, telegram)

Е-mail:

o.brodetskyi@chnu.edu.ua, i.horokholinska@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1125>

Консультації

Очні консультації	Онлайн-консультації	Viber \ Telegram \ e-mail
Середа, 14.30-15.30 Коцюбинського, 2; к. 6, ауд. 30	За попередньою домовленістю в системі Google-meet	З понеділка по п'ятницю з 17.00 до 20.00

ДО СТУДЕНТА ЧИ СТУДЕНТКИ!

А чи знаєте Ви, чому в Ефіопії саме на Різдво грають у гру, дуже схожу на хокей на траві... Або – чому один із теперішніх міністрів Уряду Канади завжди в оригінальному головному уборі?.. Чи яка причина, що одна з будівель Чернівців має форму підсвічника?.. Якщо цікаво дізнатися про ці та багато інших незвичних символічних фактів і явищ, то на курсі релігієзнавства у Вас точно буде така нагода... Але річ, звісно, не лише в екзотичних фактах.

У світі, де множина унікальних світоглядів і переконань, професійний та особистий успіх людини залежить від умінь розбудовувати діалог з представниками різних поглядів, способів життя, систем цінностей. Щоб якісно плекати такий діалог, слід, зокрема, розуміти взаємодію релігійного життя і релігійності з іншими царинами культури, громадянського суспільства, політики, явний чи опосередкований вплив релігій на характер спілкування, вибір цінностей, засади освіти тощо.

А тому, якщо Ви опануєте курс релігієзнавства, то Ви...

- Матимете неспотворені знання про світогляд, культуру, традиції і свого народу, й інших, адже релігійний чинник у формуванні та функціонуванні цього – вагомий.
- Набудете осмисленішої життєвої позиції, витончите аргументацію своїх переконань щодо цінностей, а отже, матимете ще більше імпульсів до творчої й ефективної самореалізації в суспільстві.
- Збільшите свій імунітет проти забобонів, стереотипів та соціальних міфів, тож здобудете шанс будувати життя креативно, критично до аморальності й невігластва.
- Розвинете в собі здатність не піддаватися маніпуляціям деструктивних, тоталітарних рухів і спільнот, що маскуються релігійними ідеями.
- Отримаєте ідейні важелі запобігання загрозам державній безпеці України з боку дій релігійних структур, інспірованих політичними центрами інших держав (особливо – держави-агресора).
- Підвищите толерантність до гуманістично налаштованих вірян різних релігійних традицій (або безрелігійних осіб) і вмітимете організувати діалог між людьми різних переконань, сприяючи їхньому порозумінню і взаємодіянняю.
- Матимете спільну мову при професійних і людських контактах з іноземцями (завдяки обізнаності з різними релігійними і світоглядними традиціями та цінностями).
- Зможете креативно вести і теоретичні, і прикладні дослідження на перетині релігієзнавства і свого фаху, розробляючи теми, які в сучасному суспільстві мають неабияку потребу!
- Якщо у Вас гуманітарна спеціальність, то додавши до неї релігієзнавчий компонент, Ви зможете працювати експертами з питань релігії в державних і громадських структурах; науковцями і викладачами вищої школи; редакторами тематичних відділів у ЗМІ, електронних медіа та видавництвах; консультантами при побудові чи реставрації культових споруд, при зйомці історичних кінофільмів; фахівцями з громадських зв'язків релігійних організацій, туристичними гідями в місця релігійного паломництва в Україні і за кордоном. І це далеко не повний перелік можливостей.

Під час лекцій і семінарів з курсу буде немало діалогічності, дискусій, вільного висловлення власних думок. Практикується широкий спектр творчих завдань, головна мета яких – не «накачати» свідомість студента масивом енциклопедичної інформації, а дати йому змогу творчо самовиразитися щодо широкого спектру інтригуючих і захопливих тем. У фокусі цих тем – життя релігійних ідей, цінностей, традицій, спільнот, особистостей. Активно використовуються інтелектуально-ігрові форми роботи, візуалізація обговорюваного матеріалу, можливості підготовки есе, презентацій, роботи з матеріалом не лише академічної науки, а й художньої літератури, живопису, кінематографу, театру тощо.

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ (ПРИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Дисципліна комплексно презентує основи наукових знань про релігію як важливу складову духовно-інтелектуальної культури людства. Студентам надається система знань щодо суті релігійного світогляду, функцій релігії як соціального інституту та культурного феномена, розкривається специфіка різних типів релігії та їхні ціннісні, культурні, цивілізаційні контексти. Акцент робиться на етичних, комунікативних та соціально значущих аспектах функціональності релігій у соціумі; обґрунтовуються засади толерантності, міжрелігійного діалогу, схильності до компромісу між носіями різних світоглядних переконань.

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Надати студентам комплексні знання в галузі релігієзнавства; навички осмислення суті релігійного світогляду з опорою на обізнаність із ключовими закономірностями розвитку й функціональності релігій світу та їхніх ціннісних і культурних засад; зорієнтувати студентів щодо можливостей ефективного застосування відповідних знань у майбутній фаховій діяльності.

ПРЕРЕКВІЗИТИ

Опанування знань з курсу «Релігієзнавство» передбачає кореляцію із уже здобутими знаннями (або такими, що здобуваються паралельно) з курсів:

«Актуальні питання історії та культури України»; «Філософія»; «Психологія: загальна, вікова, педагогічна», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисципліна спрямована на формування у здобувача вищої освіти результатів навчання, що передбачені **Стандартами вищої освіти** усіх без виключення спеціальностей та кваліфікацій, адже належить до світоглядно-гуманітарного блоку, а у **результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:**

знати сутність феномена релігії, її функції; джерела генези, ключові тенденції розвитку, доктринальний зміст і конфесійні варіації релігій світу; ключові категорії та принципи академічного релігієзнавства;

розуміти зв'язки особливостей формування та функціонування релігій світу з відповідними соціокультурними та географічними умовами; значущість принципів толерантності та світоглядного діалогу;

вміти застосовувати теоретичний і прикладний ресурс релігієзнавства для осмислення світоглядної культури людства, тенденцій цивілізаційного духовно-культурного розвитку; застосовувати релігієзнавчі знання в міжпредметній сфері їх зв'язку з педагогікою та географією; заохочувати в освітньому процесі толерантні, етичні, повзгливі взаємини його учасників.

ЗАСАДИ «ПОЛІТИКИ» КУРСУ:

- Студентоцентричність;
- Діалогічність та комунікативна відкритість;
- Широка палітра для індивідуальної навчально-творчої самореалізації студента (через диференційовану й різноманітну мережу індивідуальних навчально-дослідних завдань та форм аудиторної й позааудиторної роботи);
- Пріоритетність самостійної думки студента, гарантія його права на власну позицію (за умови належного її аргументування з використанням плюралістичних світоглядних й методичних інструментів);
- Застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; першорядна увага не до «букви» додержання навчального графіку, а до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Назва навчальної дисципліни «Релігієзнавство»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1-4	1-8	3	90	2	15		15		60		Залік

ДИДАКТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1													
	Феномен релігії, її генеза та типи. Специфіка орієнталістських національних релігій													
Тема 1. Релігія і наука про релігію: сутнісні риси, структура, функції, принципи пізнання	12	1	1			10								
Тема 2. Феномен священного та способи його осягнення. Віра і розум у світоглядному самовизначенні людини	7	1	1			5								
Тема 3. Духовно-ціннісний пошук в національних релігіях Індії	9	2	2			5								
Тема 4. Природа, соціум, культура, мораль у дзеркалі релігійної духовності Китаю та Японії	9	2	2			5								
Тема 5. Смесложиттєві і соціальні засади юдаїзму як монотеїстичної релігії	9	2	2			5								
Разом за ЗМ 1	46	8	8			30								
	Змістовий модуль 2													
	Світові релігії та релігія в сучасному світі													
Тема 6. Образ людини і комунікації у світогляді та	9	2	2			5								

життєвій практиці буддизму													
Тема 7. Віроповчальні, моральні, соціальні інтенції християнства	14	2	2			10							
Тема 8. Іслам: специфіка віри та культурно-соціальні коди	14	2	2			10							
Тема 9. Форми релігії та релігійності в умовах сьогодення (Україна, світ). Взаємодія світського та релігійного в сучасності.	7	1	1			5							
Разом за ЗМ 2	44	7	7			30							
Усього годин	90	15	15			60							

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- Актуальні аспекти етики, естетики, соціальних учень орієнталістських релігійних традицій: сучасні тенденції.
- Актуальні аспекти етики, естетики, соціальних учень релігій авраамістичного кореня: сучасні тенденції.
- Варіації вчення про людину в течіях буддизму.
- Сучасне богослов'я юдаїзму: постаті та ідеї.
- Сучасне богослов'я ісламу: персоналії, концепції.
- Форми соціалізації сучасних джайністів.
- Віхи історії релігії в Україні та на Буковині.
- Світоглядні аспекти гендерних та сімейно-шлюбних цінностей у світових та етнічних релігіях сьогодення.
- Погляди на феномен війни та миру у світових та етнічних релігіях
- Форми сучасного атеїзму та його діалогу з релігійним світоглядом.
- Місія мистецтва за священними текстами етнічних і світових релігій.
- Політичні процеси у висвітленні сучасного богослов'я: міжрелігійний та міжконфесійний зріз.
- Ідеї щодо майбутнього в сучасних релігіях Сходу.
- Футурологічні концепції в сучасних юдаїзмі, християнстві та ісламі.
- Фундаменталізм і модернізм у сучасному релігійному житті.
- Осмислення технологічних новацій сучасної цивілізації у світових релігіях.
- Ціннісно-світоглядні портрети провідних релігійних лідерів сучасного світу.
- Релігійні цінності в публіцистичному дискурсі провідних сучасних природознавців: альтернативи підходів та оцінок

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

- Підготувати та представити есе за обраними афоризмами про релігію і віру (*афоризми додаються*).
- Підготувати есе на тему: «Якби від мене залежало: встановити чи не встановити в Україні державну релігію – як би я повівся (-лася), і чому саме так?»
- Написати та представити есе за обраними афоризмами Конфуція (можна обрати ті думки, з якими погоджуєтесь, або, навпаки, – ті, з якими вважаєте за потрібне посперечатися).
- Підготувати доповідь «Конфуціанські ідеї та цінності в суспільно-політичному житті сучасного Китаю»
- Організувати тематичну дискусію: «Які ідеї та форми життя східних духовних традицій можуть бути справді актуальні для сучасної західної людини».
- Виконати презентацію: «Культурне мистецтво (архітектура, образотворче мистецтво, музика) тієї чи іншої східної національної релігії» (за вибором).
- Виконати презентацію та організувати тематичну дискусію на тему: «Харчові санкції і заборони згідно з кашрутом, їхні особливості та смисл».
- Написати та представити есе «Переплетеність побутової і релігійної тематики у зразках єврейського національного гумору».

9. Організувати тематичну дискусію «Танах (Старий Заповіт) – книга гуманна чи жорстока?» (розкрити питання в проблемному ключі з урахуванням як одних, так і інших аспектів).
10. Написати та представити есе за обраними афоризмами з Талмуду.
11. Підготувати комплекс тестових завдань за блоком тем, присвячених світоглядів та історії етнічних релігій.
12. Підготувати та представити есе за сентенціями та афоризмами з «Дхаммапади».
13. Здійснити повідомлення з презентацією про унікальну пам'ятку буддійської культури – «камінну Книгу» (архітектурний комплекс Куто-до Пайя (в місті Мандалай, М'янма).
14. Підготувати презентацію щодо біблійних мотивів в образотворчому мистецтві (живописі, скульптурі – твори і художників можна визначити на власний вибір).
15. Зробити аналітичну доповідь «Ставлення християнства до актуальних проблем прикладної етики (сурогатне материнство, позашлюбні стосунки, проблема абортів, проблема евтаназії, одностатеві шлюби)».
16. Організувати тематичну дискусію на тему «Ментально-ціннісні колізії набуття автокефалії українським православ'ям».
17. Зробити аналітичне повідомлення: «Становище жінки в ісламі» (проаналізувати і те, що про це говорить Коран, і те, яким в цьому плані нині є стан речей в різних ісламських країнах – наприклад, порівняти становище жінки, з одного боку, в Туреччині, а з іншого – в Саудівській Аравії).
18. Зробити доповідь: «Внесок ісламських народів у світову культуру і науку».
19. Підготувати та захистити презентацію «Естетична культура ісламу».
20. Провести полемічну бесіду на тему «Мусульманські мігранти в сучасних країнах Заходу: позитивний чинник синергії культур і цінностей чи загроза?»
21. Зробити аналітичне повідомлення «Соціально-психологічні передумови та вектори діяльності деструктивних неорелігій в пострадянській Україні (можна екстраполювати аналіз на такі течії, як «Біле братство», «Церква «Відродження» та ін.)
22. Підготувати проєкт доповіді на студентській науковій конференції «Релігієзнавство і географія: пункти дотику»

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

1. Окресліть специфіку релігієзнавства в системі гуманітарних наук. Висвітліть його дисциплінарну специфіку, міждисциплінарні зв'язки та роль його вивчення для фахівців Вашого (педагогічно-географічного) фаху.
2. Розкрийте специфіку та завдання такої дисципліни в межах релігієзнавства, як географія релігії.
3. Висвітліть проблему дефініції (визначення) поняття «релігія». Порівняйте богословські та секулярні погляди на зміст цього поняття.
4. Як Ви гадаєте, чи можна виокремити щось істотно спільне для змісту віри всіх релігій? Обґрунтуйте свою відповідь та проілюструйте її на матеріалі конкретних віровчень.
5. Окресліть основні функції релігії. Проілюструйте їхню дієвість на конкретних прикладах релігійно-соціального життя.
6. Дайте загальну характеристику провідних ідей щодо походження й сутності релігії. Які Ви знаєте актуальні теорії, що ґрунтуються на цих ідеях?
7. Порівняльно розкрийте погляди на сутність релігії таких філософів: Б. Спіноза, Д. Юм, І.Кант. Оцініть їхнє актуальне значення.
8. Порівняйте концепції щодо суті релігії таких мислителів: Л. Фюрбаха, С. К'еркегор, Е. Дюркгейм. Яку значущість ці погляди мають для сьогодення?
9. Компаративно висвітліть ідеї А. Бергсона, З. Фройда та Е. Фромма щодо суті та призначення релігійності.
10. Розкрийте суть та порівняйте зміст й антропологічні основи теїзму, деїзму, пантеїзму, етикотеології.
11. Що Ви знаєте про специфіку і варіації світоглядних основ агностицизму й атеїзму?
12. Дайте загальну порівняльно-типологічну характеристику таких історичних форм релігії, як первісні вірування, етнічні, світові та нео- релігії. Окресліть спільне та відмінне між ними.
13. Охарактеризуйте суть первісних релігійних вірувань та окресліть напрями їхньої еволюції в контексті подальшого розвитку релігії.
14. Дайте характеристику феномена магії. Проаналізуйте та проілюструйте прикладами особливості еволюції магії в межах розвинутих релігій.
15. Дайте характеристику феномена фетишизму. Обміркуйте особливості еволюції фетишизму у зрілих формах релігії.
16. Дайте характеристику феномена анімізму як однієї з форм первісних релігійних вірувань. Висвітліть його варіації в розвинутих релігійних ученнях.
17. Висвітліть специфіку тотемізму. Обґрунтуйте чи спростуйте тезу про те, що тотемізм як форма релігійних уявлень існує і в сучасних релігіях.
18. Розкрийте особливості шаманізму. Що Вам відомо про сучасний стан шаманістичних практик та їхні рецепції у зрілих формах релігійності?

19. Охарактеризуйте етапи еволюції давньогрецької і давньоримської релігій та здійсніть аналіз їхніх провідних образів, символів, сюжетів. Яке їхнє значення у світовій культурі?
20. Поясніть світоглядний і соціокультурний аспекти виникнення, функціонування та занепаду релігії Стародавнього Єгипту. Який внесок цієї релігії в пізнавальні надбання людства?
21. Обміркуйте зміст та символізм праслов'янських і праукраїнських вірувань.
22. Проаналізуйте ключові чинники виникнення етнічних релігій, охарактеризуйте їхні історичні та культурні типи.
23. Розкрийте історичні етапи формування та зміст віровчення й культу конфуціанства.
24. Здійсніть аналіз релігійно-культових та філософських елементів даосизму. Що Ви знаєте про впливи даосизму на сучасну філософську думку?
25. Здійсніть аналіз історичних тенденцій формування та основ віровчення й культу сикхізму. Який вплив здійснила ця релігія на культуру Індії?
26. Дайте аналітичну характеристику змісту віроповчальних й етичних принципів синтоїзму. Якою є роль цієї релігії в культурі Японії?
27. Охарактеризуйте віроповчальні основи джайнізму. Яке значення для ціннісної свідомості джайнів має послідовне дотримання принципів ахімси?
28. Проаналізуйте зміст віроповчальних принципів індуїзму. Що Ви знаєте про філософські системи індуїзму?
29. Розкрийте світоглядні постулати юдаїзму. Визначте їхній вплив на формування християнського вчення.
30. Дайте загальну характеристику феномена світових релігій і на конкретних прикладах їхнього віровчення й культу проілюструйте специфічні риси цього типу релігій.
31. Висвітліть основні історичні та світоглядні передумови й чинники виникнення буддизму. Як Ви гадаєте, в силу яких причин ця релігія стала однією з трьох світових?
32. Дайте порівняльну характеристику буддійських шкіл хінаяна і махаяна та напрямків, що постали на ґрунті ідей кожної з цих шкіл.
33. Висвітліть основні духовні та історичні передумови виникнення християнства.
34. Які причини зумовили поділ християнства на Західну (католицьку) і Східну (православну) церкви?
35. Охарактеризуйте основні догматичні відмінності між православ'ям і католицизмом. Як Ви гадаєте, чи істотно вони позначаються на розумінні пересічним католиком і православним смислу християнської віри й благочестя?
36. Охарактеризуйте сутність католицизму як однієї з гілок християнства. Що Ви знаєте про історію його виникнення та особливості функціонування в минулому й сьогодні?
37. Висвітліть причини формування східного католицизму та його українські контексти, зокрема, історичну й культурну роль українського греко-католицизму.
38. Обміркуйте світоглядні, соціокультурні та інтелектуальні джерела Реформаційного руху в Європі.
39. Розкрийте віроповчальну та культову специфіку ранніх форм протестантизму?
40. Які стадії у своєму розвитку пройшов протестантизм? Зробіть порівняльний аналіз пізніх течій протестантизму. Які з протестантських церков є найбільш впливовими у сучасному світі? (стисло розкрийте специфіку їхньої віри й культу).
41. Висвітліть православні та католицькі аргументи «за» і протестантські аргументи «проти» релігійного шанування ікон. Яким є Ваше ставлення до цієї проблеми?
42. Висвітліть православні й католицькі аргументи «за» і протестантські аргументи «проти» культу святих. Яким є Ваше ставлення до цієї проблеми? Чи можна шанування святих вважати «даниною» політеїзму? Обґрунтуйте свою думку.
43. Розкрийте зміст етичної доктрини християнства. Чи є різниця між етикою трьох християнських течій? Якщо так, то в чому вона виявляється?
44. Обміркуйте передумови походження, етапи становлення та цивілізаційне значення ісламу.
45. Дайте загальну характеристику постаті й діяльності Мухамеда як засновника ісламу. Розмежуйте історичні і міфічно-релігійні аспекти його образу.
46. Охарактеризуйте віроповчально-культову специфіку основних напрямів ісламу – шиїзму і сунізму.
47. Дайте загальну характеристику передумов становлення сучасних нетрадиційних культів (неорелігій). Які підходи до їхньої класифікації Вам відомі?
48. Що Ви знаєте про історичні етапи та культурну роль феномена секуляризації? Який зміст вкладається в поняття «постсекулярне суспільство».
49. Дайте аналіз найбільш визначальних тенденцій релігійної мережі сучасного світу.
50. Який стан та перспективи розвитку релігійних спільнот у сучасній Україні? Висвітліть специфіку найактуальніших українських релігійних реалій.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Курс «Релігієзнавство» складається з 2 *теоретичних* та 1 *підсумкового* модулів.

Теоретичні модулі оцінюються за системою 30 балів (max) кожен модуль.

Підсумковий модуль (залік) оцінюється в 40 балів.

Заліковий білет з «Релігієзнавства» містить 3 завдання.

Перші два завдання – це теоретичні питання, які оцінюються максимально в 15 балів кожне. Відповідь на кожне питання білету оцінюється від 0 до 15 балів так:

13-15 балів – якщо студент / студентка надає повну, теоретично компетентну, доказову, інтелектуально повноцінну відповідь на запитання.

Студент / студентка висвітлює наукову інформацію з курсу комплексно, міркує предметно й аргументовано, належно демонструє загальні й фахові компетенції, здобуті під час вивчення як цього курсу, так й інших курсів, що дисциплінарно корелюються з «Релігієзнавством». Бачить і вміє прояснити актуальні контексти відповідних релігійних постулатів.

Відповідь струнко структурована, логічно прозора, характеризується елементами евристичності та усвідомленням можливостей застосування відповідних знань. Мовна культура екзаменованого / екзаменованої – на високому рівні. Студент чітко усвідомлює контекст взаємозв'язків релігієзнавства зі своїм фахом – педагогікою й географією і вміє цим оперувати.

10-12 балів – присвоюється, якщо студент / студентка дає загалом змістовну відповідь, доволі добре обізнаний (обізнана) із суттю питань, які висвітлює, однак часом демонструє переважання репродуктивного підходу до висвітлення засвоєних знань над творчо-евристичним. Усвідомлює, як релігієзнавство пов'язане з педагогічними і географічними науками.

Коректно викладає навчальний матеріал, але подекуди неточно його осмислює; має окремі огріхи мовної культури. Попри це засвідчує прагнення будувати відповідь самостійно та надалі ще глибше освоїти відповідний матеріал та інструментарій.

9-7 балів – за відповідь, що є неповною, хоч і в загальних рисах розкриває базову інформацію з питання.

Знання наявні, але часто вони неточні, в деяких міркуваннях про складні релігійні ідеї та явища студент / студентка спотворює логіку їх розуміння. Бракує усвідомлення контекстуальних зв'язків відповідних вчень із соціальною та культурною реальністю. Наявні стилістичні й риторичні помилки у викладі матеріалу.

3-4 бали – в разі поверхової, відтворювальної, подекуди логічно хаотичної відповіді, однак з часткою предметних знань з питання.

Студент / студентка більшою мірою переповідає, але не аналізує навчальну й наукову інформацію; хибує проти істини при розкритті фактів та тлумаченні смислу висвітлюваних явищ, ідей та учень.

1-2 бали – відповідь дуже поверхова, безаргументативна.

Студент / студентка не знає основних фактів, термінів та визначень, не орієнтується в історичних віхах розвитку релігій, наявні елементи знань з питання пов'язує між собою хаотично; не усвідомлює зв'язку релігійних учень і їхніх соціальних та культурних контекстів.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє завдання – розв'язання 5-х тестових завдань, і відповідь на кожне з яких оцінюються в 2 бали. Максимальна сума балів – 10 – здобувається в разі точного розв'язання кожного з тестових завдань.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Залік (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №1 (максимальна кількість балів за темами)					Змістовий модуль №2 (максимальна кількість балів за темами)						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9			
6	6	6	6	6	8	7	7	8			
30					30				40	100	
<p>У межах кожної теми першого модуля оцінюються (максимум): усна теоретична відповідь – 2 бали; доповнення, участь у дискусії – 1 бал; ІНДЗ – 2 бали (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 3); у разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль. К/р за перший модуль дозволяє отримати максимально 9 балів.</p>					<p>У межах кожної теми першого модуля оцінюються (максимум): усна теоретична відповідь – 2 бали; доповнення, участь у дискусії – 2 бал; ІНДЗ – 2 бали (стандартна кількість ІНДЗ в межах модуля для одного студента – 3); у разі виконання більшої кількості ІНДЗ (за умови їх належної якості) надлишок балів може зараховуватися до майбутньої оцінки за підсумковий контроль. К/р за перший модуль дозволяє отримати максимально 8 балів.</p>						

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЯ (ЗАЛІКУ)

Теоретичний блок		Практичний блок	
I питання	II питання	5 тестових завдань	
15 балів	15 балів	по 2 бали кожна правильна відповідь	
		10 балів	
40 балів			

За умови успішної роботи в межах кожного теоретичного модуля та цілкового виконання належних форм роботи на заліку студент / студентка має можливість за результатами курсу отримати максимально 100 балів, А, «відмінно».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

(основні першоджерела, підручники, посібники, монографії)

1. Академічне релігієзнавство. За науковою редакцією А. Колодного. Київ: Світ знань, 2000.
2. Басаурі-Зюзіна А., Брильов Д., Васьків А., Васьків Л., Денисенко А. Релігієзнавство. Навчальний посібник. За науковою редакцією Д. Брильова. Київ : Дух і Літера, 2018.
3. Бгаватгіта. Харків: Фоліо, 2020.
4. Біблія, або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту із мови давньоєврейської й грецької на українську наново перекладена / Українське Біблійне Товариство, 1993 (переклад І. Огієнка).
5. Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. Київ: Українське Біблійне Товариство, 2020 (переклад Рафаїла Турконяка).

6. Бродецький О. С. Етичні цінності в релігіях: гуманістична синергія ідей. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016.
7. Бродецький О.С., Горохолінська І.В. Безпековий ресурс світоглядного знання в освіті: кейс релігієзнавства. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. Випуск 35 (7), 2021. С. 7-16.
8. Васильєва І. В. Людина у релігійному вимірі. Монографія Київ: Книга плюс; Херсон: Кальченко О. М., 2009.
9. Віллем Ж.-П. Європа та релігії. Ставки ХХІ століття. Київ: Дух і літера, 2006.
10. Гнот С. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Львів: ЛДУФК, 2011.
11. Гурська Л. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, Київ, 2016.
12. Дао де цзин. Харків: Фоліо, 2020.
13. Дейвіс Б. Вступ до філософії релігії. Київ: Основи, 1996.
14. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя. Тотемна система в Австралії. Київ: Юніверс, 2002.
15. Еліаде М. Пошуки. Історія та смисл у релігії. Київ: Дух і літера, 2019.
16. Еліаде М. Трактат з історії релігії. Київ: Дух і літера, 2016.
17. Єленський В. Велике повернення. Релігія в глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ ст. Львів: Видавництво УКУ, 2013.
18. Колодний А. Феномен релігієзнавства. Монографія. Київ: Інтерсервіс, 2020.
19. Коран. Переклад смислів українською мовою. Київ: ДУМУ «Умма», Видавець Руслан Халіков, 2018.
20. Лешан В. Основи релігієзнавства. Чернівці: Рута, 2005.
21. Лубський В., Харьковщенко Є., Лубська М., Горбаченко Т. Історія релігій світу. Київ: Центр навчальної літератури, 2019.
22. Лубський В., Горбаченко Т., Лубська М., Яковенко А. Релігієзнавство: Підручник / За ред. В. Лубського. Київ: Центр учбової літератури, 2010.
23. Особливості релігійного і церковно-релігійного самовизначення громадян України: тенденції 2000 – 2021 рр. (інформаційні матеріали). Київ: Центр Разумкова, 2021.
24. Присухін С. Релігієзнавство. Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005.
25. Релігієзнавство: Навчальний посібник. За ред. Л. Мозгового, О. Бучми. Київ: Центр учбової літератури, 2008.
26. Релігієзнавчий словник. За редакцією А. Колодного і Б. Лобовика. Київ.: Четверта хвиля, 1996.
27. Роль релігії у сучасних суспільних процесах. За загальною редакцією О.В. Паньків. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020.
28. Филипович Л. Культура релігійного життя. Вибрані праці. К.: Інтерсервіс, 2016.
29. Шепетяк О. Історія релігій. У 3-х тт. Жовква: Місіонер, 2019 - 2020.
30. Шляермахер Ф. Із праці «Про релігію: промови до освічених людей, серед тих, які її зневажають» *Мислителі німецького романтизму*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. С. 210 – 304.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Веб-сайт часопису «Софія» <https://sophia.knu.ua/index.php/sophia/issue/archive>
- Веб-сайт часопису «Схід» <http://skhid.kubg.edu.ua/>
- Веб-сайт часопису «Українське релігієзнавство» <https://uars.info/>
- Веб-сайт наукового щорічника «Історія релігій в Україні» <http://religio.org.ua/index.php/religio>
- Веб-сайт наукового часопису «Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство» <http://nzpr.ukma.edu.ua/>
- Веб-сайт наукового часопису «Актуальні проблеми духовності» <https://journal.kdpu.edu.ua/apd>
- Веб-сайт Вісника Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки <http://philosophy.visnyk.zu.edu.ua/>
- Веб-сайт наукового часопису «Мультиверсум. Філософський альманах» <http://multiversum.com.ua/index.php/journal>
- Веб-сайт наукового збірника «Освітній дискурс» <http://www.journal-discourse.com/uk/>
- Веб-сайт наукового часопису «Труди КПБА» <https://works.kpba.edu.ua/index.php/trudy>
- Веб-сайт наукового часопису «Occasional Papers on Religion in Eastern Europe» <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/>
- Релігійно-інформаційна служба України <https://risu.ua/>
- Журнал «Релігія та соціум» на сайті ЧНУ імені Юрія Федьковича <http://www.sociology.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/chasopys>
- Веб-сайт щорічника «Релігійна свобода» <https://ure-online.info/rs/>